ОПИТУВАННЯ ДІТЕЙ ДЛЯ СУДУ З МЕТОЮ ОТРИМАННЯ ІНФОРМАЦІЇ ТА ДОКАЗІВ ПО СПРАВІ ПРОВОДИТЬСЯ СПЕЦІАЛЬНО НАВЧЕНИМ ФАХІВЦЕМ (ДИТЯЧИМ ПСИХОЛОГОМ) В КИЇВСЬКОМУ КАБІНЕТІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДІАГНОСТИКИ ТА ДОПОМОГИ[1]

Анотація. Матеріал редакції обґрунтовує, чому опитування дитини для потреб суду має проводити спеціально навчений фахівець, і показує, як цю вимогу втілено на практиці. Нормативну основу становить підрозділ 6 «Свідчення та заяви дітей» Керівних принципів Комітету міністрів Ради Європи щодо правосуддя, дружнього до дітей: за п. 64 опитування та збір заяв дітей мають, наскільки можливо, проводити кваліфіковані фахівці, а свідчення дитина повинна давати в найсприятливішому оточенні з урахуванням віку, зрілості, рівня розуміння та можливих труднощів. Застосовність цих стандартів пов'язано з членством України в Раді Європи (Закон від 31 жовтня 1995 року № 398/95-ВР). Національне законодавство представлено ст. 171 Сімейного кодексу України, яка гарантує дитині право бути вислуханою батьками, іншими членами сім'ї та посадовими особами з питань, що її стосуються, зокрема в спорах про виховання, місце проживання, позбавлення чи поновлення батьківських прав і управління її майном, а також ст. 45 ЦПК України, що надає малолітній або неповнолітній особі право висловлювати думку безпосередньо чи через представника або законного представника й отримувати допомогу в її висловленні. Одним зі способів реалізації цього права названо залучення психолога, який опитує дитину та складає довідку (звіт) про результати опитування. Далі описано Київський кабінет психологічної діагностики та допомоги, створений на базі робочого місця атестованого Мін'юстом судового експерта-психолога: манежі, дитяче ліжечко, пеленальний столик, столик-пісочниця, відеоспостереження з можливістю дистанційно стежити за поведінкою дитини із сусідньої кімнати, щоб уникнути психотравмувальних ситуацій, психодіагностичні методики для дітей різного віку. Кабінет очолює канд. психол. наук, доцент, дитячий психолог і судовий експерт Назаров О. А.; наведено відомості про його освіту, психологічну практику з 1999 року та річне підвищення кваліфікації в галузі дитячої психології (травень 2022 — квітень 2023 р., 18 напрямів, понад 42 академічні години). Матеріал має інформаційно-практичний характер і стане в пригоді адвокатам, батькам, суддям та органам опіки, які організовують вислуховування дитини в сімейних спорах.

Ключові слова: опитування дитини, право дитини бути вислуханою, дитячий психолог, правосуддя, дружнє до дітей, Керівні принципи Комітету міністрів Ради Європи, Сімейний кодекс України, стаття 45 ЦПК України, довідка психолога, психологічна діагностика дітей.

Interviews of Children for Court Proceedings Aimed at Obtaining Information and Evidence Are Conducted by a Specially Trained Professional (Child Psychologist) at the Kyiv Office of Psychological Diagnostics and Assistance

Abstract. Hearing a child in family proceedings is a legal obligation, yet a poorly conducted interview may distort the child's account or cause distress. This editorial piece explains why interviews of children for court purposes should be carried out by a specially trained professional and describes how this requirement is met in practice. The international basis is Section 6 ('Evidence and statements by children') of the Guidelines of the Committee of Ministers of the Council of Europe on child-friendly justice: under paragraph 64, interviews of and statements from children should, as far as possible, be

taken by trained professionals in the most favourable settings, taking into account age, maturity, level of understanding and any communication difficulties. Their relevance for Ukraine is linked to the country's accession to the Statute of the Council of Europe in 1995. At national level, Article 171 of the Family Code of Ukraine guarantees the child's right to be heard in disputes over upbringing, residence, deprivation or restoration of parental rights and management of the child's property, and Article 45 of the Civil Procedure Code allows a minor to express views directly or through a representative and to receive assistance in doing so. Engaging a psychologist who interviews the child and prepares a report on the results is presented as one way to give effect to this right. The article then describes the Kyiv Office of Psychological Diagnostics and Assistance, set up at the workplace of a certified forensic psychologist and equipped with play areas, video monitoring from an adjacent room and age-appropriate psychodiagnostic tools, and outlines the training of its head, O. A. Nazarov, in child psychology.

Keywords: child interview, child's right to be heard, child psychologist, child-friendly justice, Council of Europe Guidelines, Family Code of Ukraine, Civil Procedure Code of Ukraine, psychologist's report, psychological assessment of children.

Вперше оприлюднено: *сайт журналу «Судово-психологічна експертиза», 02.05.2024.*

Повний текст

Відповідно до статті 171 Сімейного кодексу України (врахування думки дитини при вирішенні питань, що стосуються її життя) дитина має право на те, щоб бути вислуханою батьками, іншими членами сім'ї, посадовими особами з питань, що стосуються її особисто, а також питань сім'ї. Дитина, яка може висловити свою думку, має бути вислухана при вирішенні між батьками, іншими особами спору щодо її виховання, місця проживання, у тому числі при вирішенні спору про позбавлення батьківських прав, поновлення батьківських прав, а також спору щодо управління її майном.

Відповідно до вимог ст. 45 ЦПК України під час розгляду справи малолітня або неповнолітня особа має право безпосередньо або через представника чи законного представника висловлювати свою думку та отримувати його допомогу у висловленні такої думки. Одним з шляхів виразу думки дитини є залучення психолога для проведення опитування дитини та складання довідки (звіт) психолога щодо результатів психологічного опитування дитини відповідно до **Керівних принципів Комітету міністрів Ради Європи, щодо правосуддя дружнього до дітей**.

На базі робочого місця атестованого Міністерством юстиції України судового експерта психолога, **створено Київський кабінет психологічної діагностики та допомоги, в тому числі проведення професійної психологічної роботи з дітьми (малолітніми та неповнолітніми)** з необхідним обладнанням: манежами, дитячою кроваткою, пеленальним столиком, столиком - пісочницею, відеоспостереженням, можливістю дистанційно online спостерігати за поведінкою дитини в сусідній кімнаті для уникнення психотравмуючих ситуацій, психодіагностичними методиками для відповідної діагностичної роботи з дітьми різного віку. Керівником Київського кабінету психологічної діагностики та допомоги є кандидат психологічних наук, доцент, дитячий психолог, судовий експерт Назаров Олег Анатолійович.

Адреса місцезнаходження кабінету: вул. Якова Гніздовського, 1, офіс 310, м. Київ, 02094 (біля метро Чернігівська). Телефони: +38 (093) 476 72 60, +38 (098) 011 85 63.

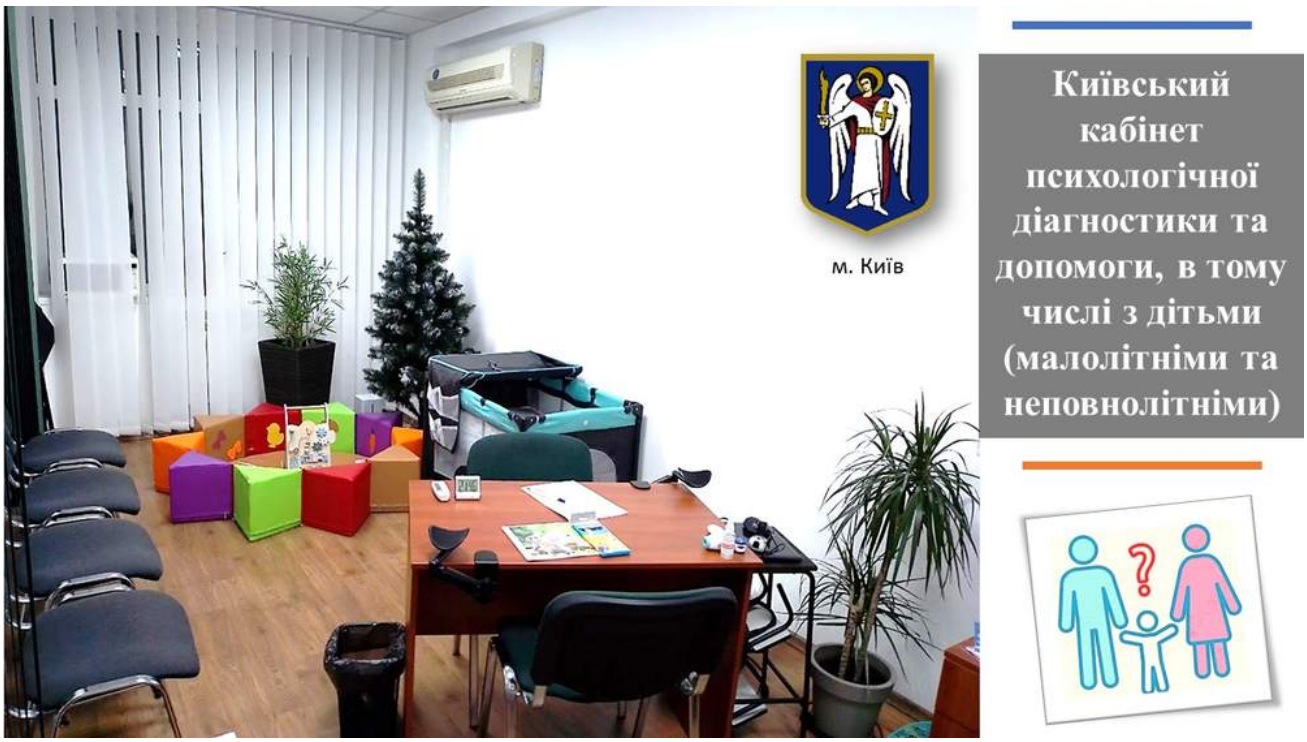

Київський психолог Назаров Олег Анатолійович, має вищу психологічну освіту, вищу юридичну освіту, науковий ступінь кандидата психологічних наук, вчене звання доцента (кафедра психології) та здійснює професійну психологічну діяльність з 1999 року. Кандидат психологічних наук, доцент Назаров О.А. з метою підвищення кваліфікації в галузі дитячої психології в період з травня 2022 по квітень 2023 років пройшов підвищення кваліфікації на базі вищої психологічної освіти та наявного наукового ступеня кандидата психологічних наук в галузі дитячої психології за 18 напрямами діяльності дитячого психолога. Загальна тривалість річного підвищення кваліфікації скалала більше 42 академічних годин або 1,4 кредиту ЄКТС з успішним досягненням результатів навчання відповідно до програм відвищення кваліфікації за вказаними напрямами (темами).

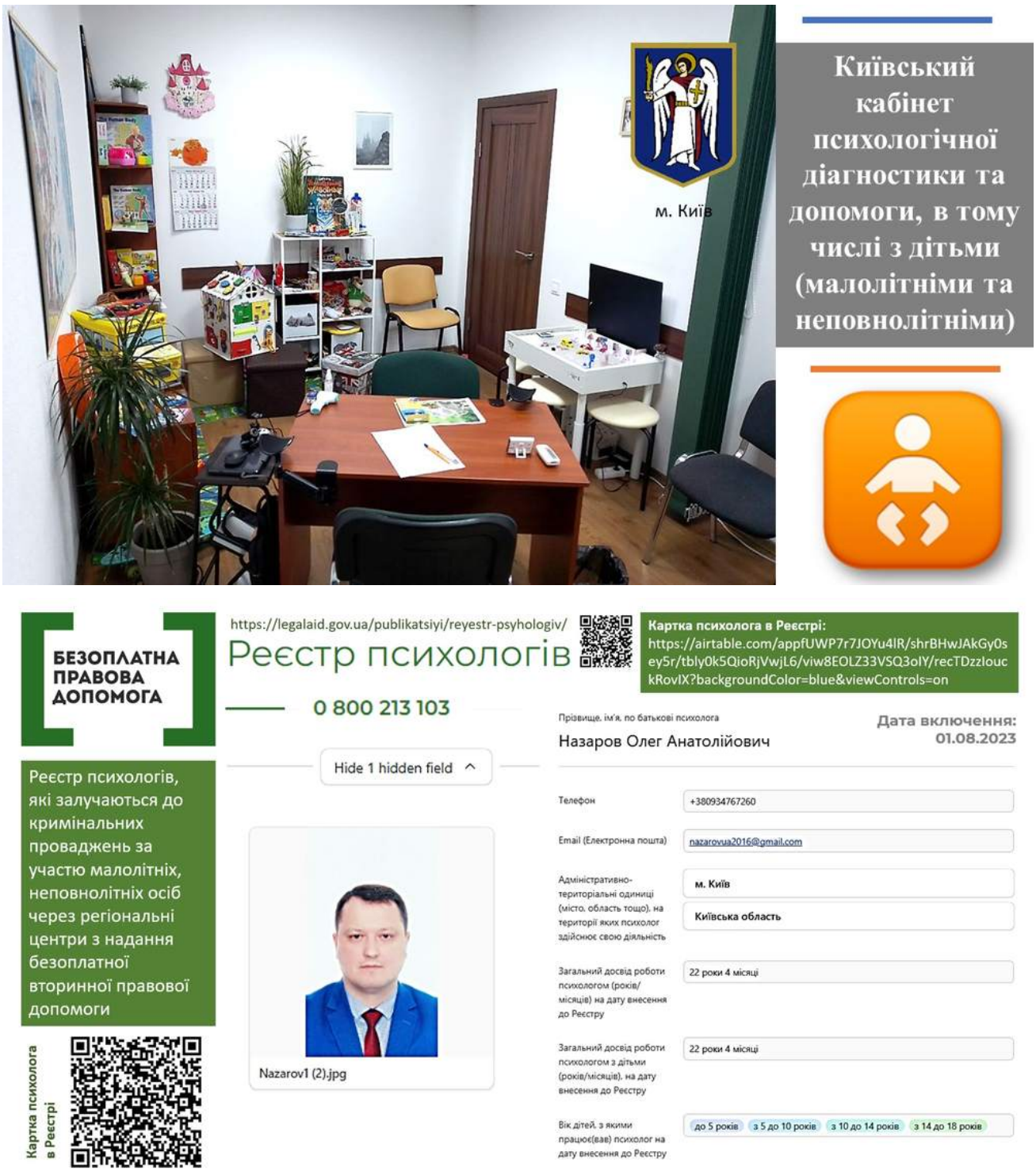

References

1. Opytuvannia ditei dlia sudu z metoiu otrymannia informatsii ta dokaziv po spravi provodytsia spetsialno navchenym fakhivtsem (dytiachym psykholohom) v Kyivskomu kabineti psykholohichnoi diahnostyky ta dopomohy [Interviews of Children for Court Proceedings Aimed at Obtaining Information and Evidence Are Conducted by a Specially Trained Professional (Child Psychologist) at the Kyiv Office of Psychological Diagnostics and Assistance]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2024. Vol. 9, No. 3 (51). URL: https://expertize-journal.org.ua/opros-rebenka-v-sude/12203-opituvannya-ditej-z-metoyu-otrimannya-informatsiji-ta-dokaziv-po-spravi-provoditsya-spetsialno-navchenim-

fakhivtsem-dityachim-psikhologom-v-kijivskomu-kabineti-psikhologichnoji-diagnostiki-ta-dopomogi (onovlena versiia vid 23.01.2026). [in Ukrainian].